

klepati zamore; 4) poslednjič je naznanil g. predsednik de Štajarski bik žlahniga Mircetarskiga pleména, ki ga je družba po naročilu g. prof. Hlubeka od g. Bernauerja iz Bruka na Štaj. dobila, je že na družbinim dvoru na Poljanah za pleme o prihodnjim létu; g. predsednik in g. Malič sta si z bikam tudi kravi ravno tega žlahniga plemena pripeljati dala, de se bo čista reja ohranila, Bik veljá 110 gold., — kravi pa ste po 140 in 150 gold. dobriga denarja.

Potem je prišla delitva častnih daril pridnim sadjo- in murvorejcam na versto, ktere se vsi tisti dobili, ki so jih podružnice nasvetovale, namreč: prvi cekin, po namenu visoke časti vredniga dvorniga kaplana g. Primica na Dunaji, je prejel Andrej Kosler iz Riga na Kočevskim, drugi cekin pa Matija Rohrmann mlajši iz Dobravske vasi. Sreberne svetinje so bile spoznane: Valentinu Košarju iz Tajnic, Jožefu Pernaču v spodnjih Gorjah, in pa Francu Bisjaku iz Dražovnika.

Mnogim gospodam pa iz verste večih kmetovavcov, duhovskega in učiteljskiga stanú, je bila za njih hvale vredno prizadevanje v reji sadnih ali murvinih drevés ali pa za razširjenje sadjorejniga podúka, očitna hvale spoznana, namreč: g. posestnikom Rakovniškiga, Mokronoškiga in Mirniškiga gradú, — v Zatičniski podružnici g. vitezu Födranspergu, g. Hribarju, g. Guliču, g. Grösingu in g. Kopeckimu; v Ribniški podružnici g. Fr. Haleku v Dolenji vasi; po nasvetu podružnice Radoljske: g. Janezu Brenčetu, poprejšnjemu kaplanu v Bohinski Bistrici, in g. Jak. Mencingerju, učitelju ravno ondi; pa tudi šolska mladost v Bohinski Bistrici je bila zavolj njeniga pridniga obnašanja v sadjoreji v izgled drugim očitne pohvale vredna spoznana. —

Ker je mesto eniga odbornika prazno, je bila volitev noviga odbornika, pri kateri je bil g. Mihael Ambrož izvoljen. — Od podružnic za nove ude nasvetovani, so bili vsi od zbora poterjeni.

Gosp. Ferd. Šmidt iz Šiške je razdelil zbranim udam nekiga zlo rodovitniga lisastiga fižola, ki se po nemško „buntscheckige Prinzess-Fisole“ imenuje; ena rastljina mu je rodila 187 strokov z 1019 fižoli.

In s tem je bil letašnji zbor dokončan, kteriga je naš za prid in napredovanje kmetijske družbe serčno skerbni g. predsednik s prijaznim ogovorom sklenil.

Spomin na Gradec.

(Konec.)

Drugi dan je bil zbor obertnijske družbe (Industrie-Verein), pri katerim so bili nar važniši pomenki zastran zaostalih dolgov, ki se imajo Graškemu središu plačati, in zastran prlhodnje zvéze notranjo- in zgornjo-Avstrijskih družb s Štajarsko. Vse druge družbe so se ločile od Graške, samo Krajnska hoče s Štajarsko terdno zedinjena ostati, kar je g. Samasa v iménu Krajnske družbe natanjko razložil. — Pri tem zboru je bilo razdeljeno 8 daril nar pridnišim učencam risarke šole; veselilo nas je med poslavljenimi učenci tudi eniga Krajnca viditi iz Koprivnika; Pašelná po imenu. — Po zboru (o dveh popoldne) so svitli nadvojvoda vsim vunanjim poslancam visoko čast skazali in jih k sebi na kosilo povabili, kjer smo se zares prav dobro imeli v družbi njega in njegove ljubeznjive rodovine. Takó sta nam ta dva dneva prav naglo in prijetno pretekla. Gosp. nadvojvoda so nam prijazno obljubili, prihodnje léto spet na Krajnsko priti.

Tretji dan sim prav veselo doživel v družbi svojiga draziga prijatla g. Dr. Hlubeka, ki me je na družbini vert, v svilarnico slavne Štajarske svilarne

družbe v Baierndorf, in v kmetijsko šolo, ktero g. Höpfner na svojim posestvu v Krotendorfu prav modro vodi — peljal, kjer sim mnogo znamenivih reči vidil.

Prav žal mi je bilo, de več družih drazih prijatlov v Gradcu sim mogel le takó rekoč memo gredé obiskati, nekterih pa clo ne, ker vse 3 dni je bilo z imenovanimi rečmi opraviti. Vunder sim tudi v slovenskih zadévah mnogo veseliga slišal in se z nekterimi rodoljubi osebno soznanil, ki sim jih poprej le po pisnih poznal. Z veseljem se spomnim pomenkov s častitimi gospodi profesorji Dr. Muršečem, Dr. Kopačem, Dr. Škedelnam, ktere sim vse žive za pravično slovensko reč najdel. Tudi častiti g. gimnazijalni inspektor Dr. Kleemann mi je mnogo veseliga zastran svojiga obiskanja posebno Štajarskih gimnazij razodel; pa mi je tudi povedal, kako zlo se je začudil, de v Celju, Marburgu in Celjovcu dosihmal učenje slov. jezika tudi za rojene Slovence ni veljalo za zapovedani (obligatni) predmet, kar je na mestu ukazal, de mora biti, ker ministerski ukaz tako zapové. Gosp. Dr. Škedel in g. Dr. Kopač bosta v drugi polovici šolskiga léta začela učiti kaznovavno pravo v slovenskim jeziku; eden bo učil materijalni, drugi formalni del. Čeravno v tako važnih ukih, v kterih se mora tudi nemški jezik s sto in sto ptujimi besedami pomagati, bo začetek nekoliko težák, jima bo vunder vsak dan beseda gladkejši tekla, ker nobena reč ni težka, ako se bistra glava zedini s pravo voljo. Gosp. Dr. Krajnc se v razlaganju svojiga predmeta že izverstno obnaša. Še prijetniši je pa učenje učenikom, ako imajo učence njim serčno udane, in tacih se učenikom v slovenskim jeziku gotovo manjkalo ne bode, ker slovenska mladost je povsod lepo vneta za svoj materni jezik, ki, čeravno zdej še milo zdihuje po ravnopravnosti pri vradijah, bo vunder enkrat tudi tukaj svojo vstavno veljavnost zadobil.

Dr. B.

Poslednja beseda o starim letu zavoljo zemljišniga oprosténja.

Kar se je ljudém že dopovedvalo, kar so „Novice“ že v mnogih sostavkih pisale, vse to nekterim še ni zadosti, in treba bi bilo, da bi se jim ena in ravno tajista reč vedno trobila: „varite se šuntarjev in zapeljivcov!“ Tista zvijača, s ktero se po nekterih krajih, posebno pa v Ljubljanski okolici, ljudém glavo motiti skuša, da so namreč cesar Ferdinand vès drug patent dali, s kterim so tlake, desetina in sploh vse davšine poprejšnih podložnih kmetov overžene, brez da bi se v njem od kakšniga odškodovanja govorilo, še vedno nekterim ljudém po glavi blodi. Žali Bog! da sleparjem nekteri veliko raji verjamejo, kakor poštenim in resničnim možem. Popraševali smo okrog, kakšni je neki tisti patent, na kteriga se nekteri še vedno opirajo, in lejte! En kmet nam je sam nekaj natisnjeniga prinesel, cesar brati ni mogel, in je terdil, da je ta tisti pravi patent, in da samo to velja, kar v tem patentu cesarja Ferd. stoji, da pa od odškodovanja, h kterimu se zdaj kmetje silijo, v njem ne besedice najti ni. Serce se nam gane, ko pogledamo in beremo, kar nam kmet pokaže. Namesto tako imenovaniga patenta, vidimo tiste mile besede bivšiga cesarja Ferdinanda, slavniga spomina, tisti „poziv na svoje narode*“,

*) Celo to pismo, kteriga nekteri za „pravi patent“ imajo, je od besede do besede natisnjeno v 44. dokladnim listu leta 1848. V listu 42. Novíc 1848 se pa najde tudi razglas cesarja Ferdinanda 6. kozoperska, ko so Dunaj zapustili; 2 dni po tem so razposlali drugi razglas iz Hercogenburga, kteriga so cesar zato pisali, ker so mislili, de zavolj tačasnih Dunajskih silnih prekucij uni prvi razglas morebiti ni sploh oznanjen bil. Tudi ta razglas se najde v 42. listu 1848. Tisti, ki toliko govore od nekiga

keriga je Dunajsko mesto zapustivši, 19. kozoperska iz Holomuca na Moravskim razposlal. Pri tisti žalostni priložnosti se je svitlimu cesarju potrebno zdelo, svoje besede in obljube zastran odveze podložnih gruntov še posebno zagotoviti, zakaj takrat je že več šuntarjev bilo, ki so ljudi s tem od zvestobe do cesarja pripraviti skuševali, da so povsod trobili, da kakor hitro bo puntarsko mesto podverženo, se bode tudi vse na staro nazaj vernilo. Zato so cesar posebno kmetam vnovič s temi besedami zagotovili, da gotovo ostane pri odvezi, katero jim je takrat že razglašena postava zastran poprejšnih gruntnih davšin zagotovila, in da naj torej mirni in brez skerbi bojo, in vsaciga, kdor bi hotel zoper cesarske obljube jim kaj govoriti, hudovoljneža spoznajo.

Ravno te besede beremo v tistim pismu ali patentu, v katerim, kakor zdaj nekteri šuntarji pravijo, od nobeniga plačila za imenovane odveze nič ne stoji. Naj tisti cesarjev oklic vsaki sam natanjko prebere, ali če brati ne zna, naj kakiga pošteniga moža zato naprosi, in prepričal se bo gotovo, da se je svitli cesar tudi v teh kratkih in o nagli sili na begu pisanih besedah, samo na obljube opiral, ktere je še poprej storil in ktere je že postava na svitlim bila, na katero se je cesar za tudi v tem pismu določno nanašal.

Ta postava je pa tisti nam vsim dobro znani, v državnim zboru od poslancov vsih deželskolenjeni in od svitliga cesarja poterjeni patent 7. kimovca 1848, s katerim je spoznano, da podložtvo ima nehati, da so grunti desetine, tlake in vsih dolžnosti odvesani, da imajo torej vse dolžnosti dela in davki, kateri iz podložtva izvirajo, odsihmal jenjati; ali ravno v ti postavi je pa tudi velevano, da se ima za dela, za davke v blagu ali v dnarjih, ktere je posestnik grunta svojimu grajšinskemu, desetinskemu ali fogtijskemu gospodu mogel odrajtovati, primerna odškodnina odmeriti. Svitli cesar Franc Jožef so potem s patentam 4. sušca 1849 pravila vstanovili, po katerih naj se ta odškodnina odmeri, in z zaukazam 12. kimovca 1849 so določili, kako naj se za krajnsko deželo pri izpeljavi poprejšnih postav ravna. Pametni možje in vsi sploh, katerim je na blagostanju in miru ležeče, nikar se ne dajte s praznimi besedami loviti, ne verjemite takim ustačem, ki morebiti le iz nevednosti, večidel pa iz hudobne volje vas v zadrege in zmešnjave pripraviti hočejo. Kar so svitli cesar Ferdinand obljubili to se vam zdaj popolnoma izdeluje in doveršuje — odškodovanje je pa že iz perviga spoznano bilo, in to se zdaj pri vstanovljenih cesarskih komisijah po postavah prerajtuje. To je čista resnica; kdor ljudem kaj drugija prerokuje, laže. *)

Dr. L.

„zatertiga in ne sploh oznanjeniga razglasa“ naj ga beró ali si ga brati dajo, de bojo resnico vsiga zvedili. Vred.

*) Kteriga ušesa bolé, če kakošno gotovo postavo sliši, naj saj tako hudobin ne bo, de postave tají ali jih krivo razlaga, in tako drugim nedolžnim glave zmeša in jih razdražene v grozno nesrečo zapelje.

Posebno abotno pa je, de nekteri nevedni ali hudovoljniki še clo zoper časopise godernajo, če le od teh postav govore, ter jih očitajo, rekoč: „Ta že z gospodo derží“, kakor de bi od postav govoriti in jih razlagati, de se resnica zvé, ravno toliko bilo, kakor postave dajati. Pošten časopis ne derží z nobenim stanam, naj bo ta ali uni — ampak on se derží le resnice, pravice, postave.

Spoštovanje postav je pa perva dolžnost vsacimu državljanu, naj bo prost bajtar ali narvišji minister. Če bo pri marsikteri sedanji postavi premembe potreba, se bo ta sprememba zgodila na postavni poti, to je, v deželnih in državnih zborih v edinosti s cesarjem, — in v tem ravno obstoji velika imenitnost vstavne vlade memo druge. Zavoljo tega tudi vlada vse postave, ktere zdej brez državniga zbora na dan pridejo, začasne, to je, spremenljive imenuje. Postava zavolj oprostjenja grun-

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celjovca 14. decembra 1850. Skoraj iz vsih slovenskih strani so nam marljive „Novice“ že povedale, kako veselo slovenšina na ondašnjih gimnazijih napreduje. Žalibog! na našem temu ni tako. — Terdno smo se nadjali, da bo nam Slovencem s prihodom g. gimnazijalnega inspektorja Dr. Kleemana lepša zarja prisijala. Nismo se goljufali. Že je bilo po njegovej volji skoraj po vsih šolah napovedano, da je slovenščina za Slovence obligatni predmet; *) pa kaj — komaj je odšel, je zopet sovražna stranka našega učiteljstva zmagala! Sklenilo se je, še enkrat g. Dr. Kleemana poprašati: ali je to zares njegova terdna volja, da bi bil slovenski jezik nemškemu jednak in za vse rojene Slovence obligaten predmet? To nas še z veselim upom navdaja, da, kar mi g. inspektorja poznamo, je mož pravičen, terdne volje, ki se nikakor ne da zmotiti po kovarstvih in spletkah naših sovražnikov; zatorej tudi nikdar ne bode pripustil, da bi se Slovencem njih svete pravice tako nemarno kratile. Slava mu! Željno pričakujemo vsi Slovenci na Koroškem, da se ta reč enkrat dokončno reši. Ne bomo zamudili, to razsodbo ob svojem času sploh razglasiti. — o —

Iz spodnjiga Stajarskiga 20. grudna. — š. Pri nas so nekteri duhovni gospodje in župani svoje vloge kancelijam v slovenskim jeziku dajali; ali nekteri gospodje vradniki so se jeli zoper takšne pisma zlo zlo pritoževati. Rekli so: „V Avstrii je kancelijski jezik nemški“ — in žugali so, de vlog v slovenskim ne bojo več sprejemali. Ali dosihdob še niso nič taciga storili, in noben Slovec naj se nikakor vstrašiti ne da, ako se posluži od presvitliga cesarja vsim narodam podeljenih svetih pravic. Če sme Nemeec v nemškem jeziku, Lah v Laškem jeziku svoje potrebe, prošnje ali druge reči cesarskim vradijam oznanovati in jim v svojim jeziku dopisovati, zakaj bi Slovenec ne imel ravno teh pravic za svoj jezik? Pri vsim tem ostane „kancelijski jezik v Avstrii „nemški“ ker zoper to, de kancelije svoje notranje opravila po nemško opravljajo, se nihče ne vtikuje. Tudi se ne terja, de bi slovenski jezik na slovenski zemlji edini kraljeval, ampak le to (in to je gotovo pravično), de slovenski jezik v vsih rečeh enake pravice vživa, kakor nemški. Vstavoljubni vestni gospodje vradniki, ki ne pozabijo, de so prisegli, v vsim tudi po vstavu se ravnati, se tudi ne branijo, pravičnim vošilam zadostiti, hvala Bogú, de imamo tudi tacih!

Novičar iz Ljubljane.

Odbor naše mestne županije je pretekli teden vstanovil vodila, po katerih se bo v svojih zborih in opravilih ravnal. Pri ti priliki je tudi določil, de zbori, ki so pravilama očitni in h katerim zamore vsak odrašeni clovek priti, bojo redoma vsake 14 dni, namreč vsaki drugi četertek popoldne ob treh. Očitnost še bolj vresničiti, se bo vse, kar se bo v zborih sklenilo, tudi v slovenskim in nemškem jeziku na znanje dajalo. V enim poslednjih zborov je prevzel odbor tudi od našiga milostljiviga kneza in škofa mu izročeno in po županijski postavi

tov pa je bila dana o pervim vstavnim državnim zboru, kjer so bili poslanci vsih dežel (razun Laške in Ogerske) pričijoči; tedaj je ta postava gotova in dognana po sklepu deželnih poslancov, ki so bili v državni zbor poslani, in po poterjenju cesarja. Vred.

*) Naj častiti bravci primerijo to naznanilo z naznanilam, ki ga v današnjim listu pod naslovam »Spomin v Gradec« beró. Gotovo je, de slavni g. gimnazijalni inspektor nič ne ukaže, kar ni po šolskih postavah. Kar je tedaj enkrat ukazal, bo gotovo tudi móгло veljati. Ukazi gosp. inspektorja nise besede otroške. Vred.